

Kan tillväxten pratas upp?

■ Kolumn

Lars
Jonung

UNDER DET ÅR som gått väckte de så kallade tillväxtsamtalen mellan regeringen och organisationer som Svenskt Näringsliv stor uppmärksamhet. Trots att dessa möten bröt samman under buller och bång, kan initiativ till nya samtal dyka upp under det kommande året.

Regeringen har ensam ansvaret för att utforma politiken för ekonomisk tillväxt - ingen annan. Sett i detta perspektiv inställer sig frågan: är samtal mellan regeringen och olika organisationer i vårt samhälle ett verksamt ekonomisk-politiskt medel för att främja tillväxten?

Svaret är nej, om vi konsulterar den nationalekonomiska litteraturen. Här söker man förgäves efter intellektuellt stöd för tanken att tillväxten kan "pratas upp" genom sammanträden med parterna på arbetsmarknaden eller med några andra deltagare för den delen.

Men kanske är nationalekonomerna för snäva i sitt tänkande? Kanske finns något unikt med Sverige som gör att samtal om tillväxten kan spela en konstruktiv roll? Jag kan tänka mig två argument värda att diskuteras närmare.

DET FÖRSTA ARGUMENTET skulle vara att tillväxtsamtal ger regeringen information om hur tillväxtpolitiken bör drivas - information som den annars inte skulle få. Det finns dock en fundamental invändning mot detta argument. Den svenska ekonomin är en av de mest genomröntgade av alla ekonomier på denna planet.

Under de senaste 30-40 åren har tankesmedjor och forskare producerat råd för tillväxt på löpande band. Inte nog med det: Regeringen har under årens lopp tillsatt otaliga utredningar i ämnet manifesterade i SOU-luntor, ESO-studier och departementsrapporter. Och nyligen har en statlig myndighet, Institutet för Tillväxtpolitiska Studier, fått i uppgift att analysera tillväxtfrågor.

Till råga på allt betalar svenska staten rejäla medlemsavgifter till Internationella valutafonden i Washington och till OECD i Paris, bland annat för att få analyser av den svenska ekonomin. Representanter från dessa ger regelbundet råd till finansdepartementet och Riksbanken. Och lika regelbundet har den nuvarande regeringen betackat sig för råden.

Regeringen vadar således i förslag om hur vår tillväxt kan stärkas. Det är bara att läsa och skriva proposition till riksdagen. Problemet ligger på ett annat plan än det informationsmässiga. Regeringen tycks vara gripen av vad tyskarna kallar "Reformangst", beslutsångest inför rejäla tillväxtreformer.

DET ANDRA ARGUMENTET skulle vara att den svenska ekonomin har en så korporativ struktur att alla parter bör placeras i samma rum - i samma Harpsundseka - för att de rätta besluten ska komma till stånd. En förebild för dagens tillväxtsamtal är just de möten på Harpsund som tog sin början under 1950-talet mellan den dåvarande s-regeringen och näringslivet.

Problemet med detta argument är att det utländska ägandet har ökat kraftigt under de senaste 15 åren genom den finansiella avregleringen. Volvo personvagnar och Saab tillhör amerikanska företag. AGA, ASG, Sydkraft med flera bolag har hamnat i tysk ägo.

Detta betyder att det korporativa inslaget är kraftigt försvagat. I dag kan Harpsundssamtal om tillväxt inte fungera - inte ens om de hålls på engelska eller tyska med de nya utländska ägarna som deltagare.

Min slutsats blir att tillväxten inte kan pratas upp. Men varför äger då dessa samtal rum? Svaret finns att söka på det politiska området.

Samtalen fyller viktiga funktioner för regeringen. De drar till sig betydande medialt intresse. De är ett utmärkt svepskäl för att inte göra något, att skjuta på obehagliga beslut. De marginaliserar oppositionen - som naturligtvis aldrig får vara med. Den demokratiska processen kortsluts när riksdagen skjuts åt sidan - det är kärnan i begreppet Harpsundsdemokrati, en gång myntat av Bertil Ohlin.

Samtalen underbygger den socialdemokratiska självbilden att vårt samhälle har två motpoler: arbetarrörelsen och näringslivet. Alla ska inordnas i detta mönster: arbetet mot kapitalet, vi mot dem. Misslyckas samtalen, kan regeringen dessutom alltid säga att näringslivet krånglar och inte tar ansvar.

MOT DENNA BAKGRUND blir frågan: Varför ställer näringslivets organisationer upp lika blåögt och glatt varje gång regeringen kallar - för att med tiden stå där som förlorare? Ett skäl kan vara att representanter för näringslivet inte vet att samtal med

s-regeringar under de senaste 50 åren har utmynnat i just ingenting. Näringslivsfolk tror att inbjuder s-regeringen till möte är syftet att nå en överenskommelse. Så är fallet i det ekonomiska livet, men inte i det politiska.

Ett bidragande skäl är att organisationerna inom näringslivet önskar spela med i det korporativa spelet. De vill sola sig i den mediala glansen och framstå som inflytelserika och viktiga, när så mycket annat försvagat deras ställning på senare tid.

I dag vet vi att Harpsundsmötena inte betydde något för Sveriges utveckling, men väl för den socialdemokratiska självbilden. De har förpassats till historiens skräphög. Tillväxtsamtalen bör gå samma väg. Om en ny inbjudan från regeringen dimper ner, finns förhoppningsvis någon med modet och förmågan att tacka nej. Den ekonomiska politiken bör utformas av ansvariga politiker öppet i riksdagen - inte någon annanstans.